

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/246037,Zamordowani-za-to-ze-byli-Polakami.html>
12.08.2026, 14:15

[Następny](#)

[Powrót](#)

Zamordowani za to, że byli Polakami

11 sierpnia 2026 r. w Warszawie złożyliśmy hołd ofiarom „operacji polskiej” NKWD, zamordowanym w Związku Sowieckim w latach 1937–1938. W uroczystościach wziął udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

11.08.2026

[Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa NKWD](#)

89 lat temu Sowieci rozpoczęli zbrodniczą akcję wobec Polaków. Stalinowski terror objął osoby, które znalazły się na sowieckim terytorium po wojnie polsko-bolszewickiej, gdy najbardziej na wschód wysunięte ziemie I RP pozostały poza granicami odrodzonej Polski. Pod pretekstem działalności szpiegowskiej i kontrrewolucyjnej aresztowano ponad 140 tys. osób. W latach 1937–1938 Sowieci wymordowali ponad 100 tys. Polaków.

List do uczestników uroczystości, które odbyły się przed Pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, skierował Prezydent RP Karol Nawrocki.

- Spośród skazanych przez tzw. trójki NKWD blisko 140 tysięcy Polaków wyrok śmierci otrzymało ponad 111 tysięcy, czyli aż cztery piąte! Reszta w ogromnej większości trafiła do łagrów, co również często równało się pozbawieniu życia. Żony skazanych także osadzano w łagrach, a odebrane im dzieci umieszczano w sierocińcach. Nielicznym naszym rodakom, których nie aresztowano, odbierano pamięć

- zaznaczył.

List odczytał doradca Prezydenta RP Jan Józef Kasprzyk.

Zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski w swoim przemówieniu podkreślił, że naszym obowiązkiem jest pamiętać i czcić tych, którzy oddali swoje życie tylko dlatego, że byli Polakami, nie dali sobie wyrwać języka, tradycji i wiary. Mowa nie tylko o katolikach, również o prawosławnych, o grekokatolikach, o wszystkich tych, którzy zapłacili za to, że trwali przy wierze i tradycji swoich przodków.

- Dzisiaj spotykamy się, aby oddać hołd naszym rodakom, którzy byli prześladowani, stracili życie, wolność, zdrowie, imiona i nazwiska w ramach tzw. operacji antypolskiej. Polaków, podobnie zresztą jak inne narodowości mieszkające na terenie Związku Sowieckiego - Niemców, Żydów, Ukraińców, Białorusinów - Stalin i jego biuro traktowali jak wrogów. Ale największa skala represji dotknęła Polaków. Byli mordowani tylko dlatego, że właśnie byli Polakami

- powiedział dr hab. Karol Polejowski.

W uroczystości uczestniczyli m.in. dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Adrianna Garnik, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek, a także przedstawiciele władz państwowych, samorządowych i żołnierze.

Na zakończenie zorganizowanych przez BUWiM IPN obchodów wspólnie odmówiono modlitwę

oraz złożono wieńce pod pomnikiem.

* * *

„Operacja polska” NKWD przeprowadzona w okresie Wielkiego Terroru w Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich jest bez wątpienia jedną z największych zbrodni o znamionach ludobójstwa w historii Europy XX w.

Na mocy rozkazu nr 00485 z 11 sierpnia 1937 r., wydanego przez ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS Nikołaja Jeżowa, pod rzekomym zarzutem przynależności do Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) prowadzącej rzekomo działalność szpiegowsko-wywrotową na rzecz Polski represjonowano nie mniej niż 139 835 osób, z czego zamordowano – najczęściej strzałem w tył głowy – nie mniej niż 111 091. Zdecydowaną większość ofiar „operacji polskiej” NKWD stanowili Polacy, ale wśród represjonowanych znaleźli się też Rosjanie, Ukraińcy, Białorusini, Żydzi i przedstawiciele innych grup narodowych i etnicznych zamieszkujących ZSRS. Dodatkowo, na podstawie rozkazu nr 00486 z 15 sierpnia 1937 r., wydanego również przez Nikołaja Jeżowa, represjom poddano żony i dzieci skazanych „zdrajców Ojczyzny”.

W okresie Wielkiego Terroru Polacy mieszkający w ZSRS stali się także ofiarami krwawej czystki przeprowadzonej przez Stalina w Armii Czerwonej, służbie bezpieczeństwa i aparacie partyjnym. Jednak to wielkie masowe operacje wymierzone m.in. w „niechciane narody” sprawiły, że bolszewicki terror zapisał się w historii jako „wielki”. „Operacje narodowościowe” dosięgły m.in. żyjących w ZSRS Niemców, Polaków, Łotyszy, Estończyków, Greków, Koreańczyków, Finów i Chińczyków.

Antypolska operacja przeprowadzona przez NKWD wyróżniała się skalą zbrodni i okrucieństwem. Polacy ginęli prawie czterdziestokrotnie częściej niż inni obywatele ZSRS. Szacuje się, że w okresie Wielkiego Terroru życie straciło co najmniej 200 tys. naszych rodaków.

Obejrzyj spot przygotowany przez Biuro Współpracy Międzynarodowej IPN z wykorzystaniem technologii AI, poświęcony pamięci ofiar „operacji polskiej” NKWD.

Wersja w j. angielskim:

Wersja w j. rosyjskim:

Przeczytaj więcej:

- [Marcin Majewski: „Operacja polska” 1937-1938 w Ukraińskiej SRS. Antypolski wymiar rozkazu NKWD nr 00485](#)

- [Marek Klecel: Ludobójstwo przed wojenną zagładą. „Operacja polska” NKWD](#)
- [Anna Zechenter, Jerzy Wójcicki: Szukam prawdy o „podolskim Katyniu”](#)
- [Teresa Zawadzka: Postawiłam krzyż na grobie dziadka](#)
- [Henryk Głębocki, Nikita Pietrow: „Operacja polska” 1937-1938 na tle mechanizmów Wielkiego Terroru](#)
- [Anna Zechenter: Czym była „Operacja Polska”?](#)
- [operacja-polska.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

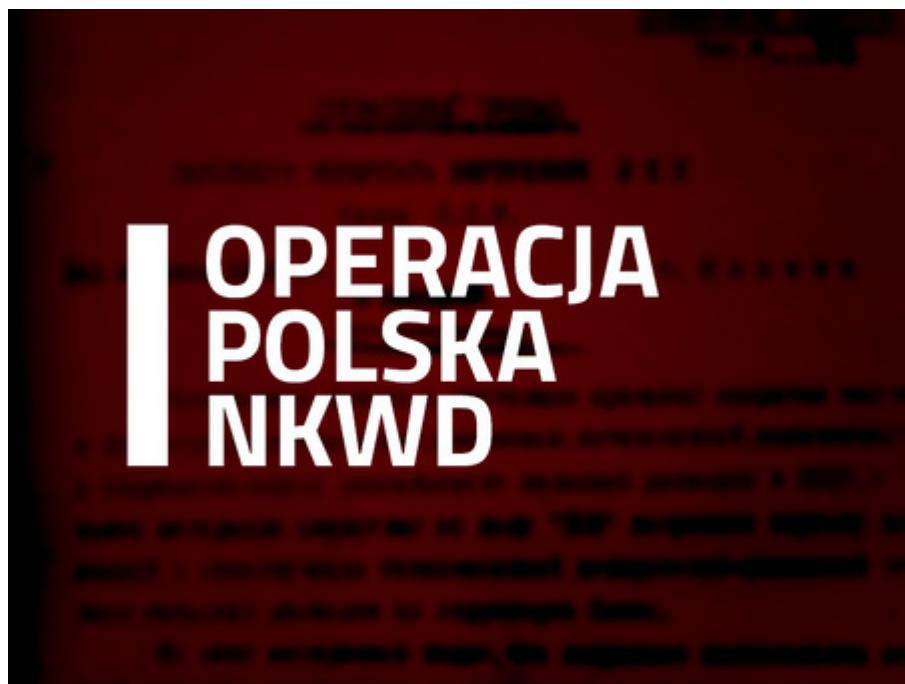
Warszawa

Centrala

NKWD

Uroczystości

Powiązane wiadomości

Pamiętamy o ofiarach „operacji polskiej” NKWD